

Het Groene Dak van Nijmegen

Kiezen voor bomen betekent kansen voor bomen

Waar de Geldersche Poort, het Land van Maas en Waal, de Overbetuwe en het Rijk van Nijmegen samenkomen, daar vindt je de stad Nijmegen. Nijmegen is een groene stad! En niet alleen dankzij de aanwezigheid van prachtige landschappen rondom. Ook dichterbij huis kunt u bijvoorbeeld in één van de Nijmeegse parken uw hart ophalen. Niet alleen binnen deze grootschalige groene elementen maar ook in de Nijmeegse straten zijn het vooral bomen in alle soorten, vormen en maten die samen met de bebouwing het beeld bepalen.

Bomen vormen dus een onmisbaar deel van de stedelijke leefomgeving. Ze zijn een levend contrast met de wereld van steen en glas die wij om ons heen hebben gecreëerd. Ze verzachten de harde contouren van onze stad en bepalen sinds jaar en dag een belangrijk gedeelte van de wereld om ons heen. Bomen leveren niet alleen een belangrijke bijdrage aan de kwaliteit van de leefomgeving, maar zijn eveneens belangrijke structuurdragers van de stad.

Het voorliggend handboek 'Het groene dak van Nijmegen' vormt een nadere uitwerking van het Groenstructuurplan 'Nijmegen Rijk aan Groen' op het onderdeel bomen en zet kaders neer hoe wij met bomen in de stad Nijmegen omgaan. Doordat onze ambitie ('de kapstok') in een uitvoeringsprogramma is doorvertaald kan, na bestuurlijke vaststelling, meteen naar de realisatie worden doorgeschakeld. Immers voor een goed bomenbeheer is het noodzakelijk dat de geformuleerde kaders worden omgezet in daden. Mooie worden zijn namelijk niet genoeg. Deze notitie begint met de beleidshoofdlijnen en beschrijft daarna hoe onze visie in concrete projecten ('de jassen') is doorvertaald.

De keuze voor een handboek maakt het mogelijk om alle onderdelen (=projecten) "onafhankelijk" van elkaar te ontwikkelen. Zo ontstaat een modulair systeem waarin informatie makkelijk kan worden opgezocht en het mogelijk is om binnen één document gelijktijdig informatie te bieden voor de bestuurder, de ontwerper en de uitvoerder. Door het gebruik van modules kan informatie ook afzonderlijk van elkaar aan het bestuur, een collega of een burger aangeboden worden. Zo ontstaat maatwerk.

In elke module van het handboek wordt de relatie met andere modules aangegeven, waardoor onderlinge tegenstrijdigheden worden voorkomen. De inhoud van het handboek is niet statisch omdat naar wens te allen tijde modules kunnen worden toegevoegd of aangepast. Hierdoor geeft het handboek bomen op elk moment een compleet en actueel beeld van de wijze waarop wij met onze bomen in de stad omgaan.

De zorg voor bomen is een plicht

Vanuit juridisch perspectief zijn de uitgangspunten voor het controleren van bomen al jaren hetzelfde. De wet kent een oplopende reeks van aandacht die aan bomen besteed dient te worden. Deze reeks begint met algemene zorgplicht (regulier onderhoud en periodieke controle). Daarna volgen verhoogde zorgplicht (minimaal 1 keer per jaar visuele controle bij gevaarbomen) en onderzoeksplicht (nader onderzoek en handelen als snoei of velling). Overigens is er in de eisen die aan zorgplichtigen worden gesteld, een verschil tussen particuliere en professionele boomeigenaren. Van de laatste groep, wij dus als gemeente, wordt namelijk meer kennisinzet en aandacht gevraagd dan van een particulier. Voor juridische dekking is het een vereiste om alles wat met de controle van iedere individuele boom te maken heeft op papier te zetten of digitaal in een bomenbeheersysteem vast te leggen. Behalve gegevens van de boom zelf, de standplaats en de controleur, moet een controlelijst informatie bevatten over controlefrequentie, datum van controle, bevindingen, conclusies, te nemen maatregelen en zo nodig een datum van de uitvoering van de werkzaamheden. Alleen dan kan een rechter beoordelen of de boomeigenaar aan zijn wettelijke zorgplicht heeft voldaan. In beginsel is de boomeigenaar dus niet aansprakelijk voor ontstane persoonlijke en/of materiële schade als hij aan zijn zorgplicht heeft voldaan.

Bovenstaand wettelijk kader betekent dat aan de zorg van bomen een verplichting kleeft. Voor ons als gemeente betekent dit niet alleen het opzetten van:

- een bomenbeheersysteem.

Maar begint het met het formuleren van:

- onze ambitie ten aanzien van bomen in de stad en het daarbij gewenste resultaat en haar effecten;
- beleid met betrekking tot bescherming van beeldbepalende (monumentale) bomen en houtopstanden;
- regelgeving rondom het kappen van bomen en houtopstanden (bomenverordening);
 - aanvraag kapvergunningen, herplantplicht, compensatieregeling, iepenziekte en waardebeoordeling van bestaande bomen.
- kwaliteitsregels;
 - bijvoorbeeld ten aanzien van onderhoudswerkzaamheden, boombescherming, groeiplaatsomstandigheden, soortenkeuze en wortelproblematiek.

De Nijmeegse ambitie: 'Kiezen voor bomen betekent kansen voor bomen'

Veranderingen in de stad lijken steeds sneller te gaan dan verwacht. Het zijn echter niet alleen de gebouwde contouren die telkens veranderen, maar ook de groene contouren. Zo bereiken bomen de beoogde levensduur bijvoorbeeld niet doordat ze voor bouwplannen moeten wijken of omdat er in het verleden foutieve ontwerpkeuzes zijn gemaakt. Het resultaat hiervan is duidelijk aan de kwaliteit van bomen af te lezen. Ze vertonen vormen van beschadiging, kwijnen weg of drukken met haar wortels de verharding op. Dit laatste op zoek naar lucht en ruimte als gevolg van slechte ondergrondse omstandigheden. De verklaring van deze kwalitatieve achteruitgang ligt deels in onderhoud maar is vooral het resultaat van inadequaat soortenkeuzes ten aanzien van ruimtelijke situaties en/of slechte groeiplaats-omstandigheden.

Bomen staan dus steeds meer onder druk. Daarnaast verwachten wij dat de komende tijd in Nijmegen meerdere bomen of zelfs complete boomstructuren als gevolg van bovenstaande constaringen zullen uitvallen. Op dit moment wordt onze beleidsvisie vooral gestuurd door de gedachte dat voor iedere boom die verdwijnt een nieuw exemplaar, met de voorkeur voor dezelfde locatie, terug komt. Maar om een kwalitatief hoogwaardig bomenbestand te bereiken is meer noodzakelijk dan een vaak geroemde kreet als 'Wij zijn een groene gemeente en zijn daarom zuinig voor onze bomen'. Immers in de praktijk wordt bij aanplant van nieuwe bomen maar zelden aanvullende maatregelen genomen. Het resultaat is dat na verloop van tijd de nieuwe bomen opnieuw wegwijnen, uitvallen en vervangen moeten worden. Dus om in de toekomst met recht van een rijk bezit te kunnen spreken is het noodzakelijk om de belangrijke zaken rondom bomen goed te regelen. Dit alles begint met het formuleren van een herkenbare ambitie.

De nieuwe Nijmeegse ambitie is door ons omschreven als **'Kiezen voor bomen betekent kansen voor bomen'**. We kiezen dus bovenal voor kansrijke bomen, dat wil zeggen kwalitatieve, duurzame bomen die tot wasdom kunnen komen, en zich kunnen ontwikkelen in de tijd. Hierbij is ons doel het behoud en versterken van een gezond, gevarieerd, duurzaam en kwalitatief hoogwaardig bomenbestand. Met als bijkomend effect een gelukkig Nijmegen. Immers de aanwezigheid van gezonde en grote bomen draagt bij aan de kwaliteit van de leefomgeving. Daarnaast hebben bomen door hun milieuzuiverende werking een positieve invloed op de klimatologische omstandigheden in de stad. Tot slot spelen bomen een belangrijke rol bij de regulering van verkeer en de oriëntatie in de stad. Concreet betekent de nieuwe ambitie een verschuiving van kwantiteit naar kwaliteit. We plaatsen niet langer blind voor iedere boom standaard een nieuwe terug. Per situatie wordt onder andere bekeken welke rol de boom binnen de stedelijke omgeving vervult, welke boven- en ondergrondse ruimte aanwezig is en welke eisen de bodem aan de soortenkeuze stelt. Op basis van deze afwegingen wordt in overleg met betrokkenen een keuze gemaakt. In de praktijk kan dit betekenen dat een gesneuvelde boom die onderdeel uitmaakt van de laanstructuur op stedelijk niveau vervangen wordt. Terwijl de vervanging

van een boom in een buurtstraat kan betekenen dat de oplossing gevonden worden in het terugplaatsen van minder bomen, inclusief passende soortenkeuze en optimale groeiplaatsomstandigheden, of het compenseren in plantvakken in directe omgeving of binnen de wijk.

De stappen naar een kwalitatief, hoogwaardig bomenbestand

Om de verhouding tussen kwantiteit en kwaliteit van het Nijmeegse groen te kunnen beschrijven en vergelijken moet deze op een programmatische wijze benaderd worden. Naast het denken in structuren en accenten, verwoord in de module stedelijke bomenstructuur, kan het groene gevoel van de Nijmeegse burgers namelijk ook via een waardebeoordeling beschreven worden. Deze waardebeoordeling wordt enerzijds gevoed door de technische staat van ons bomenbestand. Anderzijds bepalen suggestieve zaken zoals gevoel, herinnering, herkenbaarheid en beeld de waardering. Ook de nadelige effecten van bomen zoals bijvoorbeeld wortelopdruk of schaduwwerking werken door op de waardering van het bomenbestand. Zo kan een bepaalde boom beeldbepalend zijn maar door haar wortelopdruk of luisgevoeligheid veel ergernis bij omwonenden veroorzaken. In zulke gevallen vervult communicatie een sleutelrol. Want alleen door met omwonenden te communiceren komen de pijnpunten boven water en kunnen afgewogen keuzes gemaakt. De uitkomst van zo'n gesprek is net als de oplossing vaak niet voorspelbaar.

De modules van het handboek

In de inleiding constateerde wij dat als wij onze ambitie willen doen slagen mooie woorden niet genoeg zijn. Met het opstellen van het uitvoeringsprogramma 'Het groene dak van Nijmegen' schakelen wij meteen door naar het niveau van realisatie, beheer en onderhoud. Binnen dit uitvoeringsprogramma zijn tot nu toe de volgende modules geformuleerd:

- Module A Stedelijke bomenstructuur,
- Module B Bomenverordening en bescherming van monumentale bomen,
- Module C Kwaliteitshandboek 'Hemelbomen of treurwilgen',
- Module D Beheer en onderhoud bomenbestand,
- Module E Boomwortelprogramma 'Losse Stoeptegels'
- Module F Communicatieplan 'Nijmegen, rijk aan bomen'.

Hierna volgt een korte toelichting op de bovengenoemde modules inclusief een inschatting van de beoogde projectkosten en de initiatiefnemende afdeling. De bijbehorende projectplannen worden in een later stadium opgesteld.

Module A

Stedelijke bomenstructuur

Bomen nemen door hun lange levensloop een speciale plaats in binnen proces van stedelijke ontwikkeling. De doelstelling van deze module is het vastleggen van waardevolle boomstructuren en accenten op stedelijk niveau, zoals verwoord in het groenstructuurplan 'Nijmegen Rijk aan Groen'. Daarbij rekening houdend dat ook bomen niet het eeuwige leven hebben. We denken dus vooraf na over een vervangingsstrategie van laanstructuren en bijzondere bomen. Concreet betekent dit een keuze maken tussen het aanplanten van een bomenstructuur op één bepaald moment of het aanplanten in verschillende tijdsperioden. Via deze laatste strategie wordt voorkomen dat alle bomen op nagenoeg hetzelfde tijdstip het einde van hun leven bereiken en omvallen. Nadeel is echter de diversiteit in het beeld. Ook worden binnen deze module afspraken gemaakt over het tijdstip van vervanging. Denk hierbij aan de keuze tussen het compleet vervangen van de structuur op het moment dat de gehele dan wel een percentage is uitgevallen of het vervangen van elke afzonderlijk uitgevallen boom.

De stedelijke bomenstructuur maakt een belangrijk onderdeel uit van de hoofdgroenstructuur, zoals benoemd in Groenstructuurplan 'Nijmegen Rijk aan Groen', en levert een belangrijke bijdrage aan de verschijningsvorm en leesbaarheid van de Nijmeegse buitenruimte. Bomen zijn structuurdragers binnen de volgende lagen:

- de groene vingers, de gelobde structuur van het reliëf van de stuwwal die de stad indringen;
- de groene enclaves, de parken, pleinen, kloostertuinen, begraafplaatsen, volkstuinten en sportterreinen van de stad;
- de radialen, de wegen die de stad verbinden met het ommeland;
- de ringen, de verbindingen, loodrecht op het reliëf, die alle verschillende landschappen rond de stad met elkaar verbindt, maar ook de groene plekken van de stad aan elkaar rijgt.

Op het eerste oog zijn het vooral bomen langs infrastructurele lijnen die als structurelement buiten op straat opvallen (radialen en ringen). Toch vervullen bomen ook een belangrijke rol op verschillende accentpunten in de stad. Afhankelijk van de schaal van zo'n accent spreken wij van een punt of een vlak. De punten in de stad worden gevormd door speciale, karakteristieke bomen, zoals monumentale, waardevolle bomen en zeldzame of vormbomen (assortiment en habitus). Onder vlakken worden naast onder andere parken, kloostertuinen en begraafplaatsen ook beeldbepalende boomgroepen of boomweiden verstaan die door hun ligging, omvang of bijzondere eigenschappen belangrijk zijn voor de stad.

De formulering van de bomenstructuur van Nijmegen is noodzakelijk omdat:

- het de groene ruggengraat van de stad is, die de stad verdeelt, ordent en structureert,

- het de stad in haar dimensies herkenbaar maakt, met de verschillende uiterlijke kenmerken die ze bezit,
- het de stad leefbaar maakt, door het kleuren van de stad in een consistent, duurzaam maar afwisselend beeld, mede onder invloed van de jaargetijden,
- zij een belangrijke rol kan spelen bij beleid-, beheer- en inrichtingsbeslissingen over de openbare ruimte van Nijmegen.

Via een inventarisatie van het huidige bomenbestand ontstaat enerzijds inzicht in de samenstelling en kwaliteit van de benoemde structuren door informatie over leeftijdsopbouw en soortenverdeling. Anderzijds worden hiermee ontbrekende en kwetsbare schakels inzichtelijk gemaakt. Om het gewenste eindbeeld te realiseren wordt een ontwikkelings- en renovatieplan opgesteld. Dit plan geeft een opsomming van maatregelen die nodig zijn om de beschreven ruimtelijke structuren op straatniveau te behouden dan wel te realiseren.

Samen met het vigerende beleid vormt deze stedelijke bomenstructuur een toetsingskader waarmee beslissingen over bomen genomen kunnen worden. Als blijkt dat een ruimtelijke ingreep in de openbare ruimte afbreuk doet aan de bomenstructuur dan dient goedkeuring in de vorm van een beleidsuitspraak te volgen.

De geraamde kosten bedragen ,- euro. De afdeling Openbare Ruimte van de directie Grondgebied trekt deze module in nauwe samenwerking met de afdeling Stedebouw van dezelfde directie.

Module B

Bomenverordening en bescherming van monumentale bomen

Bomen in stedelijke gebieden hebben een positieve invloed op de belevingswaarde van de omgeving. Het bewaren van de kwaliteit die deze bomenbestanden genereren is daarmee een algemeen belang. Ongetwijfeld is de Bomenverordening (onderdeel van de APV) het belangrijkste instrument om (bijzondere) bomen binnen de bebouwde kom te beschermen en te behouden. Deze verordening is er niet om bomen tegen kappen te beschermen, maar om tot een goede juridische afweging bij een kapaanvraag te komen. Onlangs is de APV van de gemeente Nijmegen op dit onderdeel aan de huidige wetgeving geactualiseerd. Voor een goede bescherming van bomen zijn echter nog 3 andere zaken van belang: heldere procedures, duidelijke interne en externe communicatie en handhaving. Binnen dit project worden deze 3 onderdelen nader uitgewerkt. Ook worden gerelateerde begrippen zoals compensatie en herplantplicht nader gedefinieerd.

Monumentale bomen zijn de crème de la crème van ons bomenbestand. Ze verdienen bijzondere aandacht en bescherming. Een manier om monumentale bomen extra te beschermen is deze in het bestemmingsplan op te nemen. Binnen dit project onderzoeken

wij of dit binnen Nijmegen wenselijk is. De doelstelling van deze planologische bescherming is het in stand houden van bestaande en toekomstige bijzondere, monumentale bomen. Rondom het begrip monumentale bomen spelen zaken als inventarisatie, registratie en communicatie een belangrijke rol. Ook deze onderwerpen worden binnen dit project nader uitgewerkt.

Wij willen een meldpunt inrichten waar burgers monumentale bomen kunnen aanmelden.

De geraamde kosten bedragen ,- euro. De afdeling Stadsbeheer van de directie Stadsbedrijven is initiatiefnemer van deze module en werkt nauw samen met de afdeling Openbare Ruimte van de directie Grondgebied.

Module C

Kwaliteitshandboek 'Hemelbomen of treurwilgen'

Om de kwaliteit en levenskansen van een (stads)boom te verbeteren is zowel bovengrondse als ondergrondse ruimte noodzakelijk. Immers de beschikbare ruimte bepaalt of gewenste eindbeeld ooit werkelijkheid wordt. Optimale ondergrondse- en bovengrondse groeiruimte bevorderen de mogelijkheid om een duurzaam bomenbestand te ontwikkelen. Daarnaast speelt de afstemming met andere gemeentelijke diensten of andere instanties zoals nutsbedrijven (m.b.t. kabels, leidingen, riolering maar ook lichtmasten) een cruciale rol.

Deze module formuleert kwaliteitseisen en randvoorwaarden ten aanzien van groeiplaatsen en communiceert deze boodschap naar de betrokken gemeentelijke afdelingen en externe belanghebbenden. Ook is binnen deze module aandacht voor de essentiële relatie tussen standplaats (grondslag, zuurtegraad, waterstand, etc.) en boomsoort. Want wanneer hiermee geen rekening gehouden wordt, bereikt de gekozen boom nooit het gewenste eindbeeld. Het resultaat is een catalogus waarin mogelijke voorbeelden met alle technische en financiële voorwaarden beschreven staan. Een bijhorend schema helpt in één oogopslag bij het kiezen van de juiste boom op de juiste plaats.

De geraamde kosten voor deze module bedragen ,- euro. De afdeling Stadswerken van de directie Stadsbedrijven is initiatiefnemer van deze module.

Module D

Beheer en onderhoud bomenbestand

Zorgplicht betekent dat de gemeente, indien er door achterstallig onderhoud een ongeval plaatsvindt, wettelijk aansprakelijk is. Het is dus een belangrijke zaak aan te kunnen tonen dat wij als gemeente aan onze zorgplicht hebben voldaan. Hiertoe dienen de ambtelijk betrokkenen en het bestuur te allen tijde inzicht te hebben in de kwaliteit van haar

bomenbestand door alle onderhoudsmaatregelen inzichtelijk te maken. Het gebruik van een bomenbeheersysteem is hierbij aan te bevelen.

Deze module bestaat allereerst uit aanschaf van een bomenbeheersysteem als aanvulling op het bestaande beheersysteem. Voordat tot aanschaf wordt overgegaan definiëren wij de gewenste functionaliteiten en onderzoeken wij het aanbod op de markt. Ook de voor- en nadelen van randapparatuur worden hierbij uitvoerig bekeken. Resultaat is een collegeadvies tot aanschaf van een bepaalde applicatie en eventuele randapparatuur. De kosten voor aanschaf van deze uitbreiding van het beheersysteem worden op , - euro geraamd. Nadat de systeemkeuze is gemaakt, aangeschaft en geïnstalleerd voeren we de inventarisatieresultaten in. Met de invoering van deze gegevens ontstaat het verplichte en gemakkelijk toegankelijke inzicht in de kwaliteit en onderhoudsstaat van ons bomenbestand. De uitkomsten van deze module werken rechtstreeks door in module A en E.

Om bomen in goede gezondheid tot wasdom te laten komen is een verantwoord en consequent beheer noodzakelijk. Tot slot worden binnen deze module dan ook de reguliere beheermaatregelen en de omgang met schades beschreven. Het resultaat is een bomenbeheerplan welke de werkvoorraad van de bomenonderhoudsploeg bepaald.

De kosten voor deze module zijn geraamd , - euro. Deze raming is exclusief de kosten voor de aanschaf van het bomenbeheersysteem. Deze kosten zijn geraamd op , - euro. Het initiatief van deze module ligt bij de afdeling Stadsbeheer van de directie Stadsbedrijven.

Module E

Boomwortelprogramma 'Losse stoeptegels'

Door de groei van wortels van (straat)bomen wordt de verharding omhoog geduwd waardoor er oneffenheden in het wegdek ontstaan. Wortelopgroei ontstaat onder andere onder invloed van de grondwater hoogte, de beschikbare ondergrondse ruimte en de groeiplaats omstandigheden waardoor wortels meer aan de oppervlakte komen. Dit is het beste zichtbaar bij tegel- en/of klinkerverharding van trottoirs en fietspaden, omdat daar relatief weinig bovenbelasting is en de bomenstroken meestal gesitueerd zijn langs fietspaden en trottoirs. Als dit schadebeeld ontstaat door kleinere (minder belangrijke) wortels, kan de schade hersteld worden door deze wortels weg te halen. In andere gevallen zijn meer ingrijpende maatregelen noodzakelijk.

Middels dit boomwortelprogramma ontstaat inzicht in de omvang van de problematiek. Zo staat aangegeven welke bomen wanneer en op welke wijze een behandeling moeten ondergaan. Bij de wijze waarop gaat het in eerste instantie niet om de toe te passen

techniek, maar vooral om de financiële vertaalslag met bijbehorende verantwoording. Allereerst betekent uitvoering van het programma vooral een inhaalslag. Daarnaast wordt onderzocht welke maatregelen preventief genomen kunnen worden. Denk aan afspraken ten aanzien van de groeiplaats. Immers waar boomwortels vaak schade aan het wegdek opleveren, is de ondergrondse ruimte veelal beperkt en zijn herstelwerkzaamheden van negatieve invloed op de vitaliteit, en daardoor de kwaliteit van de boom.

De uitvoering van dit boomwortelprogramma is nauw verbonden met de opstelling van een vervangingsprogramma. Het is namelijk niet zinvol om aan bomen te werken, waarvan wij de verwachting uitspreken dat deze binnen afzienbare tijd door ouderdom en/of sleetsheid geroid zouden worden.

De kosten voor deze module zijn reeds door het College toegekend. De initiatiefnemer van deze module is de afdeling Stadsbeheer van de directie Stadsbedrijven. De keuzes worden in nauw overleg met de opdrachtgever, de afdeling Openbare Ruimte van de directie Grondgebied, en de afdeling Stadswerken van de directie Stadsbedrijven.

Module F

Communicatieplan 'Nijmegen, rijk aan bomen'

Bomenrijen, lanen en monumentale bomen zijn niet eeuwig te behouden. In de praktijk blijkt dat wanneer oude of versleten bomen moeten wijken of plaats maken voor nieuwe exemplaren telkens (onnodige) discussies ontstaan. Door in een vroeg stadium van het proces met betrokken bewoners en belangenpartijen te communiceren, bijvoorbeeld over de redenen waarom een bepaalde bomen verwijderd worden, wordt veel onduidelijkheid in het vervolgproces voorkomen. Dus alleen door helder te communiceren ontstaat intern en extern draagvlak. We streven ernaar om al in een vroeg stadium binnen projecten met belanghebbenden, zoals bijvoorbeeld omwonenden of de bomenwerkgroep Nijmegen i.o., te communiceren.

Naast het opstellen van een concreet communicatieplan 'Nijmegen, rijk aan bomen' bestaat dit project uit het formuleren van een set communicatiemiddelen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het maken van een algemene folder met daarin informatie over bomen in de stad Nijmegen, een folder over monumentale bomen in Nijmegen of het introduceren van lesmateriaal over bomen in de stad. De toepassingsmogelijkheden van intra/ internet spelen in de uitwerking een belangrijke rol.

De geraamde kosten voor deze module bedragen , - euro. De afdeling Openbare Ruimte neemt het initiatief en werkt nauw samen met de afdeling Communicatie. Beide afdelingen zijn van de directie Grondgebied.

Uitvoeringsprogramma 'Het Groene Dak van Nijmegen'

De modules en haar deelproducten zijn in een uitvoeringsprogramma doorvertaald. In dit programma zijn naast de financiële voorwaarden ook zaken prioritering en daaruitvolgend de planning opgenomen. In onderstaand schema staan de prioriteiten vanuit de verschillende belanghebbenden benoemd.

Modules Handboek "Het groene dak van Nijmegen"		prioritering						
		interne en externe belanghebbenden						
		Gemeentebestuur	Afdeling Openbare Ruimte (DGG)	Afdeling Stadswerken (DSB)	Afdeling Stadsbeheer (DSB)	Stadspelling	Bomenwerkgroep Nijmegen	Ambtelijk advies
A.	Stedelijke bomenstructuur		1	3	6	6		
B.	Bomenverordening en bescherming van monumentale bomen		2	4	4	4		
C.	Kwaliteitshandboek 'Hemelbomen of treurwilgen'		4	1	5	5		
D.	Beheer en onderhoud bomenbestand		5	6	2	2		
E.	Boomwortelprogramma 'Losse stoeptegels'		6	5	1	1		
F.	Communicatieplan 'Nijmegen, rijk aan bomen'		3	2	3	3		

Ons advies is om de modules volgens onderstaande tabel uit te voeren.

Uitvoeringsprogramma 'Het Groene Dak van Nijmegen'					
	module	realisatie in	geraamde kosten	dekking	initiatiefnemer
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					
6.					